

بررسی نقش تعدیل کننده تمرکز مالکیت بر رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

محمد بهمه*^۱ | زهرا طهمورثی^۲ | حسن زارع^۳

چکیده

کمیته حسابرسی به عنوان بخش مهمی از نظام حاکمیت شرکتی می تواند موجب بهبود فرایند گزارشگری مالی و عملکرد شرکت شود. هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی نقش تعدیل کننده تمرکز مالکیت بر رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. پژوهش حاضر، کاربردی با رویکرد پس رویدادی و طرح آن از نوع شبه تجربی است. در این پژوهش تعداد ۱۱۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در بازه ی زمانی ۱۴۰۱-۱۳۹۷ بررسی شده است. همچنین، فرضیه های پژوهش با استفاده از الگوی داده های ترکیبی آزمون شده است. نتایج آزمون فرضیه های پژوهش نشان داد که استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت نیز ارتباط مثبتی با اثر تعدیل کننده تمرکز مالکیت دارد.

واژه های کلیدی: تمرکز مالکیت، کمیته حسابرسی، عملکرد مالی.

^۱ نویسنده مسئول: دانشجوی رشته حسابداری دانشگاه آزاد واحد فیروزآباد، ایران/

mohammadbahma1370@gmail.com

^۲ استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد بیضا فارس، ایران

^۳ دانشجوی رشته حسابداری دانشگاه آزاد واحد فیروزآباد، ایران

مقدمه

عملکرد مالی شرکت، به‌عنوان یکی از شاخص‌های معتبر توسعه‌یافتگی جوامع سازمان‌ها و نیز کلید حیاتی تحقق اهداف توسعه در ابعاد فردی و اجتماعی است (کریمی و پرهیزگار، ۱۳۸۶)؛ که در جهت برآورد کردن انتظارات سرمایه‌گذاران، رفتارهای مسئولانه‌تری را از خود نشان می‌دهند. واضح است که عملکرد مالی شرکت‌ها بر تصمیمات سرمایه‌گذاران تأثیر مستقیم و غیرمستقیمی می‌گذارد؛ از این رو سازمان‌ها باید به‌گونه‌ای فعالیت کنند که سرمایه‌گذاران و ذی‌نفعان آن را بپذیرد و منطبق بر ارزش‌های آن باشد. سازمان‌هایی که نتوانند خود را با این اصل مهم سازگار کنند، در عرصه عمل موفق نیستند و نمی‌توانند جایگاهشان را در جامعه حفظ کنند یا آن را بهبود بخشند؛ در نتیجه بقای خود را در معرض خطر جدی خواهند دید (آگوستینا و سودیبیو^۴، ۲۰۲۲). پس می‌توان گفت عملکرد مالی یکی از شاخص‌هایی است که سرمایه‌گذاران می‌توانند از آن برای ارزیابی موفقیت شرکت استفاده کنند. در واقع سرمایه‌گذاران شرکت‌هایی با عملکرد خوب، باثبات و تمایل به افزایش عملکرد را دوست خواهند داشت، چراکه بهبود عملکرد مالی نشان دهنده این است که شرکت برای دستیابی به سودآوری تلاش قابل توجهی داشته است. اما عوامل متعددی می‌توانند بر عملکرد مالی تأثیر بگذارند. این عوامل می‌توانند شامل رشد فروش (اوهمان و یزدانفر^۵، ۲۰۱۸؛ پوتری و راهیودا^۶، ۲۰۲۰)، اندازه (لیم و روخیم^۷، ۲۰۲۰)، اهرم مالی (سامو و مراد^۸، ۲۰۱۹)، سن شرکت (بلاژکووا و دوولتی^۹، ۲۰۱۹)، حقوق صاحبان سهام (چچت و اولای وولا^{۱۰}، ۲۰۱۴) و استقلال کمیته حسابرسی (هالداری^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۸) باشد. از جمله عوامل فوق، مشهود است که استقلال کمیته حسابرسی عمدتاً نتایج ثابتی در تأثیرگذاری بر عملکرد مالی دارد به طوری که کانون توجه محققان زیادی قرار گرفته است. در واقع استقلال کمیته حسابرسی اغلب به عنوان ویژگی ضروری و تأثیرگذار بر اثربخشی کمیته حسابرسی در فرایند نظارت و ارائه گزارشگری مالی تلقی نموده اند و معتقدند که استقلال کمیته حسابرسی با افشای وضعیت مالی شرکت‌هایی که با بحران مالی روبرو هستند ارتباط دارد (خوئینی و همکاران، ۱۳۹۷). در این باره آبرناتی و همکاران (۲۰۱۴) معتقدند که کمیته حسابرسی مستقل ممکن است عملکرد مطلوبی در توسعه استراتژی‌ها و کاهش ریسک شرکت از خود بروز ندهد. اما در این زمینه ارشد و همکاران (۲۰۱۱) معتقدند که کمیته حسابرسی نه تنها عملکرد شرکت را بهبود می‌بخشد، بلکه شهرت شرکت را در بازار نیز افزایش می‌دهد. از آنجایی که متون تجربی شواهد مختلفی در مورد ارتباط بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت نشان داده‌اند، ادبیات موجود را می‌توان به‌واسطه حدسیات ضمنی و ساده از طریق تمرکز مالکیت به‌منظور ارائه اطلاعاتی جهت تصمیم‌گیری بهتر استفاده کنندگان به چالش کشید (جاوید و همکاران، ۲۰۲۱). تمرکز مالکیت در حاکمیت شرکتی بسیار مهم است، زیرا نقش کلیدی در حاکمیت شرکتی ایفا می‌کند (ستیا-آتماجا، ۲۰۰۹). به‌طورکلی، تمرکز مالکیت شامل سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و بهبود فعالیت‌های سازمان است. بنابراین، تمرکز مالکیت یک ابزار ضروری برای افزایش عملکرد شرکت است. به عبارتی بهتر، در یک مالکیت متمرکز سهامداران عمده تمایل دارند نظارت مستمری بر مدیران

⁴ Agustina & Sudibyo

⁵ Öhman & Yazdanfar

⁶ Putri & Rahyuda

⁷ Lim & Rokhim

⁸ Samo & Murad

⁹ Blažková & Dvouletý

¹⁰ Chechet & Olayiwola

¹¹ Haldar

شرکت داشته باشند تا بدین طریق هم باعث افزایش عملکرد شرکت شده و هم بر مشکلات نمایندگی فائق آیند. معمولاً سهامداران عمده در کلیه شرکت ها توازن قدرت را به سمت خودشان سوق می دهند و با قدرتی که به دست می گیرند بر تصمیم های شرکت تأثیر می گذارند (شیروانی و سروش یار، ۱۳۹۸). اما ممکن است سهامداران عمده علیرغم مراقبت از سهامداران جزئی از وجوه شرکت برای منافع خود استفاده کنند. از این رو با توجه به منافع متفاوت مدیریت و سهامداران، معمولاً اطلاعات نامتقارن در بازار سرمایه موجود است. بنابراین این وضعیت مستلزم حسابرسی مستقل است و این امر تنها با کمیته حسابرسی مستقل امکان پذیر است. جنسن و مکلینگ (۱۹۷۶) و ایمهوف (۲۰۰۳) بیان کردند که حسابرسی مستقل به سهامداران اطمینان می دهد که تمام فعالیت های مالی بر اساس وظایف منصفانه است. با این اوصاف، مدیریت زمانی نیاز به کیفیت بالای حسابرسی دارد که یک شرکت تمرکز مالکیت داشته باشد (جاوید و همکاران، ۲۰۲۱).

با توجه به مطالب مطرح شده، علیرغم اینکه در پیشینه موضوعی پژوهش حاضر مطالعات گسترده ای در خصوص عوامل مؤثر بر عملکرد مالی شرکت صورت گرفته است، اما تاکنون ارتباط همزمان بین نقش قدرت مدیرعامل، تمرکز مالکیت، کمیته حسابرسی و عملکرد مالی شرکت تا حد زیادی ناشناخته باقیمانده است. بنابراین پژوهش حاضر، به طور ویژه به دنبال بررسی چرایی و چگونگی تأثیر نقش تعدیل کننده قدرت مدیرعامل و تمرکز مالکیت بر رابطه بین کمیته حسابرسی و عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

مبانی نظری

عملکرد مالی، اغلب توسط سهامداران و یا سرمایه گذاران برای نشان دادن عملکرد شرکت استفاده می شود، که در معنای عام، نشان دهنده میزان تحقق یا دستیابی به اهداف مالی شرکت است. بنابراین، از آن برای تعیین کمیت نتایج عملیات، سیاست ها و فرآیندهای یک شرکت در شرایط مالی یا اقتصادی استفاده می شود. این یک ویژگی اساسی در مدیریت ریسک مالی است و برای سنجش سلامت مالی شرکت در یک دوره زمانی مشخص استفاده می شود. در واقع عملکرد مالی هر شرکت نشان می دهد که مدیریت چگونه به طور موثر منابع کسب و کار را برای ارائه نتایج و برآورده کردن انتظارات بودجه به کار می گیرد یا استفاده می کند. همچنین وضعیت نقدینگی و پرداخت بدهی شرکت ها را در هر زمان مشخص می کند. وضعیت مالی یا سلامت مالی اغلب با استفاده از تجزیه و تحلیل مالی ارزیابی می شود که شامل بررسی صورت های مالی و گزارش ها می شود. علی رغم محدودیت صورت های مالی که اطلاعات جامع مرتبط با فرآیندهای مالی یک شرکت را افشا نمی کند، آنها اطلاعات کافی در مورد سودآوری و سلامت مالی یک شرکت ارائه می دهند (ماکا و سورش^{۱۲}، ۲۰۱۸). در حقیقت، عملکرد شرکت عامل مهمی در تغییر ارزش بازار سهام و در نتیجه، تغییر ثروت سهامداران است. با توجه به رشد واحدهای تجاری و تأسیس شرکت های سهامی و اینکه هر یک از سهامداران دارای علائق و انتظارات متفاوتی هستند، هدف نهایی و عامل مشترک بین همه مدیران شرکت ها، حداکثر ساختن ارزش سرمایه گذاری انجام شده در شرکت است (جامعی و نجفی، ۱۳۹۸). اما از نظر دیدگاه اقتصادی، مدیران واحدهای تجاری از بهبود عملکرد شرکت تنها به دنبال تأمین منابع سهامداران از طریق افزایش ارزش سرمایه گذاری نیستند، بلکه آنها صرفاً زمانی منافع سهامداران را در نظر

¹² Maka and Suresh

می‌گیرند که منافع خودشان نیز به‌بهترین وجه ممکن تأمین شود؛ که این امر تضاد منافع را به همراه خواهد داشت (هیل و جونز، ۱۹۹۲؛ وایزمن و همکاران، ۲۰۱۱). به همین منظور است که یک کمیته حسابرسی متشکل از چندین عضو ماهر است که فعالیت های حسابرسی را کنترل و نظارت می‌کنند و تصویری شفاف از شرکت خود ارائه می‌دهند، باعث می‌شوند که تضاد منافع کاهش پیدا کند و همین امر به‌طور خودکار سرمایه‌گذاران را جذب می‌کند و اعتماد سرمایه‌گذار را ایجاد می‌کند (جاوید و همکاران، ۲۰۲۱). پس کمیته حسابرسی یک رویکرد سودآور برای افزایش عملکرد شرکت است. از این رو برای اجرای یک کمیته حسابرسی فعال، حاکمیت شرکتی خوب ضروری است. اما کمیته حسابرسی که تمامی اعضای آن را مدیران مستقل تشکیل مولفه حیاتی حاکمیت شرکتی به حساب می‌آید؛ چرا که مدیران مستقل جهت اطمینان از تصمیم‌های مدیران اجرایی در جهت منافع سهامداران تلاش می‌کنند و باعث می‌شود تصویر درستی از وضعیت مالی شرکت ارائه شود (اورادی و همکاران، ۱۳۹۵). علاوه بر این، کمیته‌های حسابرسی تضمینی را برای حسابرس خارجی برای استقلال آنها فراهم می‌کند. به‌طور کلی، یک کمیته‌های حسابرسی از مدیران مستقلی تشکیل شده است که دارای مزایای متعددی مانند عدم فشار از سوی مدیریت یا سایر طرف‌ها هستند و معمولاً کیفیت حسابرسی بالاتر با استقلال حسابرس مرتبط است (غفران و اوسالیوان^{۱۳}، ۲۰۱۳). چان و لی^{۱۴} (۲۰۰۳) ادعا کردند که مدیران مستقل در کمیته‌های حسابرسی بر عملیات مالی شرکت‌ها تمرکز می‌کنند، که متعاقباً شانس تقلب را به حداقل می‌رساند و عملکرد شرکت را بهبود می‌بخشد. از طرفی دیگر همان گونه که مطرح شد، حاکمیت شرکتی یک عنصر اصلی برای هر شرکتی است. از این رو، تمرکز مالکیت در حاکمیت شرکتی بسیار مهم است، زیرا نقش کلیدی در حاکمیت شرکتی ایفا می‌کند (ستیا-آتماجا^{۱۵}، ۲۰۰۹). به‌طور کلی، تمرکز مالکیت شامل سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و بهبود فعالیت‌های سازمان است. بنابراین، تمرکز مالکیت یک ابزار ضروری برای افزایش عملکرد شرکت است. ساختار مالکیت عموماً نقشی را برای به حداقل رساندن اطلاعات نامتقارن در بازارهای سرمایه بین افراد خارجی و خودی ایفا می‌کند (بایسینگر و همکاران^{۱۶}، ۱۹۹۱). تئوری قدرت مدیریتی اهمیت ساختار مالکیت برای عملکرد شرکت را به عنوان تأثیر مثبت توضیح می‌دهد (بیچوک و فرید، ۲۰۰۳). این به این دلیل است که ساختار مالکیت یک رویکرد ضروری برای به حداقل رساندن هزینه‌های نمایندگی با مشارکت مدیریت در مالکیت سهام است (جاوید و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، سهامداران بزرگ با قدرت، انگیزه‌هایی را برای مدیریت برای کار مؤثر و کارآمد فراهم می‌کنند. برل و مینز^{۱۷} (۱۹۳۲) بیان کردند که تمرکز مالکیت به نسبت سهامداران بزرگ اشاره دارد و این سهامداران علاقه مند به افزایش ثروت خود هستند. در حقیقت، تمرکز مالکیت وسیله‌ای ضروری است، زیرا شامل جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی یا سوء استفاده سهامداران جزئی می‌شود (شلیفر و ویشنی^{۱۸}، ۱۹۹۷). علاوه بر این، پنگ و یانگ (۲۰۱۴) گزارش کردند که سهامداران بزرگتر در سیاست‌گذاری شرکت می‌کنند و راه‌هایی برای افزایش سود برای شرکت‌ها در بلندمدت پیدا می‌کنند. سهامداران بزرگ منافع مدیریت و سهامداران جزئی را برای کاهش هزینه نمایندگی، که به‌طور خودکار

¹³ Ghafran & O'Sullivan

¹⁴ Chan & Li

¹⁵ Setia-Atmaja

¹⁶ Baysinger et al

¹⁷ Berle & Means

¹⁸ Shleifer & Vishny

سود شرکت را افزایش می دهد، همسو می کنند (کلاسنس و همکاران^{۱۹}، ۱۹۹۷). از نظر تجربی، مالکیت متمرکز تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت دارد. اما با توجه به منافع متفاوت مدیریت و سهامداران، معمولاً اطلاعات نامتقارن در بازار سرمایه موجود است. بنابراین این وضعیت مستلزم حسابرسی مستقل است و این امر تنها با کمیته حسابرسی مستقل امکان پذیر است. در واقع کیفیت حسابرسی عملکرد شرکت را افزایش می دهد و تمرکز مالکیت نیز برای عملکرد شرکت ارزشمند است (ارشاد و همکاران^{۲۰}، ۲۰۱۱؛ بوید و همکاران^{۲۱}، ۲۰۱۱).

پیشینه پژوهش

با توجه به مطالب مطرح شده، پژوهشی که به صورت مستقیم به بررسی بررسی تأثیر نقش تعدیل کننده تمرکز مالکیت در رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد به طور همزمان پرداخته باشد، مشاهده نشده است. با این وجود، در ادامه به بیان پاره ای از پژوهش های تجربی پرداخته می شود که در این زمینه انجام شده و به نحوی با موضوع پژوهش ارتباط پیدا می کنند. افزون بر این، برخی از پژوهش ها به منظور ایجاد پشتوانه برای به کارگیری متغیرهای این پژوهش بیان شده است.

صیادی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی به بررسی چسبندگی هزینه، تمرکز مالکیت و ناکارایی سرمایه گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش آن ها حاکی از آن است که چسبندگی هزینه بر ناکارایی سرمایه گذاری تأثیر مستقیم و معناداری دارد. سرمایه گذاری در امور مختلف، همواره به عنوان یکی از راه های مهم توسعه شرکت ها و جلوگیری از رکود و عقب ماندگی، مورد توجه بوده است. در این میان، محدودیت در منابع و رشد و دگرگونی سریع روابط اقتصادی، منجر به رقابت شدیدی در عرصه تجارت، صنعت و سرمایه گذاری شده است. لذا شرکت ها برای بقا و گسترش فعالیت های خود، نیاز به انجام سرمایه گذاری های مناسب و به موقع و یا به عبارت دیگر افزایش کارایی سرمایه گذاری دارند. همچنین تمرکز مالکیت بر ناکارایی سرمایه گذاری تأثیر مستقیم و معناداری دارد.

محمدزاده (۱۳۹۹)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و نقدشوندگی سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نتایج پژوهش آن حاکی از آن است که یک رابطه مثبت خطی و معنادار بین دو عامل تمرکز مالکیت و نقدشوندگی سهام بوده است.

برازنده (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تمرکز مالکیت را بر حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. نتایج پژوهش آن حاکی از آن است که رابطه منفی معنادار میان ضریب تمرکز مالکیت سرمایه گذاران نهادی با حق الزحمه حسابرسی و رابطه منفی معنادار میان ضریب تمرکز هیات مدیره و حق الزحمه حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

لطفی کلهری و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی ارتباط بین تمرکز مالکیت و سودآوری بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با توجه به نقش تعدیلگر اندازه بانک پرداختند. نتایج پژوهش آن ها حاکی از آن است که بین تمرکز مالکیت و سودآوری (بازده کل دارایی ها) ارتباط مستقیم وجود دارد، ولی بین تمرکز مالکیت

¹⁹ Claessens et al

²⁰ Arshad et al

²¹ Boyd et al

و سودآوری (بازده حقوق صاحبان سهام) ارتباط معناداری وجود ندارد. همچنین اندازه بانک ارتباط بین تمرکز مالکیت و سودآوری (بازده کل دارایی‌ها) را تعدیل می‌کند در حالیکه اندازه بانک ارتباط بین تمرکز مالکیت و سودآوری (بازده حقوق صاحبان سهام) را تعدیل نمی‌کند.

اباذری انگرابی و پاک مرام (۱۴۰۰)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین چرخه تبدیل نقد و عملکرد مالی شرکت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که چرخه تبدیل نقد بر عملکرد مالی تأثیر معنادار و منفی دارد.

لی و چن^{۲۲} (۲۰۲۰)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره بر عملکرد شرکت با نقش تعدیل کننده اندازه شرکت پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن بود که تنوع جنسیتی در هیئت‌مدیره تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت دارد. علاوه بر این، نتایج نشان داد که اندازه شرکت ممکن است تأثیر مثبت تنوع جنسیتی هیئت‌مدیره را بر عملکرد شرکت تضعیف کند.

رمضان و همکاران (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر عملکرد مالی، شمول مالی و ثبات مالی بخش بانکداری پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که مسئولیت اجتماعی شرکت، سن و اندازه بانک، تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی، شمول مالی و ثبات مالی دارد. با این حال، سطح بالای اهرم موجب کاهش شمول مالی و ثبات مالی می‌شود، درحالی که شمول مالی ارتباط منفی با ملموس بودن دارایی‌ها دارد.

نماکاورانی و همکاران^{۲۳} (۲۰۲۱)، در پژوهش خود به بررسی رابطه بین ویژگی‌ها و کیفیت اطلاعات مالی کمیته حسابرسی با نقش تعدیل گر محیط اطلاعات داخلی و ارتباطات سیاسی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که بین کمیته حسابرسی و ویژگی‌های کیفیت اطلاعات مالی در ارتباطات سیاسی سطح بالا و همچنین بین دانش مالی و کیفیت اطلاعات مالی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

لی و همکاران^{۲۴} (۲۰۲۱)، در پژوهش خود به بررسی تأثیر اعضای کمیته حسابرسی بر هزینه حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن است که کمیته حسابرسی به میزان قابل توجهی هزینه‌های حسابرسی را افزایش می‌دهد.

فرضیه‌های پژوهش

این پژوهش شامل یک فرضیه به شرح زیر است:

فرضیه اصلی:

تمرکز مالکیت بر رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تأثیر معناداری دارد.

²² Li & Chen

²³ Namakavarani et al

²⁴ Li et al

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل اطلاعات مالی کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ می‌باشند. براساس شرایط زیر شرکت‌های عضو نمونه به صورت حذفی از بین شرکت‌های عضو جامعه آماری مد نظر قرار گرفته شده‌اند:

۱. شرکت‌های نمونه جزء بانک‌ها و مؤسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ و لیزینگها) نباشند؛ زیرا افشای اطلاعات مالی و ساختارهای راهبردی شرکتی در آن‌ها متفاوت است.
  ۲. سال مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفندماه هر سال باشد.
  ۳. طی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۱ تغییر سال مالی نداشته باشد.
  ۴. تا پایان سال مالی ۱۳۹۶ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته باشند.
  ۵. در دوره زمانی موردنظر از بورس اوراق بهادار تهران خارج نشده باشند.
  ۶. اطلاعات مالی موردنیاز این پژوهش از جمله ارتباطات سیاسی شرکت‌ها به همراه یادداشت‌های توضیحی به‌منظور استخراج داده‌های موردنیاز در دسترس باشد.
- با اعمال شرایط فوق تعداد جامعه آماری در دسترس به ۱۱۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تقلیل یافته و در نهایت به‌عنوان نمونه انتخاب شده‌اند.

ابزارها، روش‌های گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پژوهش حاضر، جهت گردآوری مبانی نظری، ادبیات موضوع و مباحث تئوریک پژوهش از منابع کتابخانه‌ای (کتاب، مقالات و مجلات موجود)، پایان‌نامه‌ها، نشریات معتبر بین‌المللی که به‌صورت آنلاین در پایگاه‌های اینترنتی موجود بوده و سایر پایگاه‌های علمی معتبر استفاده شده و همچنین، جهت گردآوری داده‌های مورد نیاز برای انجام این پژوهش نیز، از صورت‌های مالی و گزارش‌های هیئت‌مدیره شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، داده‌های موجود در سایت کدال و نرم‌افزار ره‌آورد نوین بهره گرفته شده است. به همین منظور ابتدا داده‌های جمع‌آوری شده از طریق نرم‌افزار اکسل طبقه‌بندی و سپس با کمک نرم‌افزارهای Eviews 7 و Stata 14 تجزیه و تحلیل نهایی صورت گرفته است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های پس‌رویداری می‌باشد و از نظر هدف کاربردی است. با توجه به این‌که داده‌های پژوهش بدون دخالت محقق گردآوری شده از نوع پژوهش‌های نیمه تجربی قلمداد می‌شود و به جهت تجزیه و تحلیل روابط بین متغیرها از نوع پژوهش توصیفی-همبستگی می‌باشد.

متغیرهای پژوهش و نحوه اندازه‌گیری آن‌ها

متغیر وابسته

متغیر وابسته پژوهش حاضر عملکرد مالی شرکت می‌باشد. عملکرد اشاره به ماهیت و کیفیت عملی دارد که سازمان برای هدایت مأموریتش به سمت سودآوری انجام می‌دهد (شاهین^{۲۵}، ۲۰۰۱). در واقع، عملکرد شرکت یعنی اندازه‌گیری این موضوع که شرکت تا چه حدی به اهداف تعیین شده در برنامه‌های خود دست یافته است. نتیجه حاصل شده از ارزیابی عملکرد ابزاری برای پیش‌بینی برنامه‌های آتی و نیز بهبود نقاط قوت و برطرف کردن نقاط ضعف می‌باشد. در بحث ارزیابی عملکرد معمولاً این سوال مطرح می‌شود که کدام یک از معیارهای ارزیابی عملکرد شرکت‌ها از اعتبار بیشتری برخوردار است. طبق نظر کنگ و همکاران (۲۰۱۵)، شیخ (۲۰۱۸)، جاوید و همکاران (۲۰۲۱) و میرزایی و همکاران (۱۳۹۲) از شاخص کیوتوبین (Tobin's Q) به عنوان شاخص عملکرد شرکت در این پژوهش در نظر گرفته شده است، زیرا اختلاف نتایج بین تنوع جنسیتی و عملکرد با استفاده از شاخص کیوتوبین بیشتر از شاخص‌های دیگر است و از مزیت ترکیب داده‌های مالی و بازار سهام برخوردار است (اوون و همکاران، ۲۰۲۱). در حقیقت عملکرد شرکت نشان‌دهنده مفهوم ارزش بازار سهام کنونی و آینده شرکت‌ها و رشد فعال آن است. پس شاخص کیوتوبین از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$\text{Tobin's Q} = \frac{\text{MVOCE} + \text{BVOLTD} - (\text{BVOSHTA} - \text{BVOSHTL})}{\text{BVOTA}}$$

که در آن:

Tobin's Q: عملکرد شرکت

MVOCE^{۲۶}: ارزش بازار سهام عادی در پایان سال؛

BVOLTD^{۲۷}: ارزش دفتری بدهی‌های بلندمدت در پایان سال؛

BVOSHTA^{۲۸}: ارزش دفتری دارایی‌های جاری در پایان سال؛

BVOSHTL^{۲۹}: ارزش دفتری بدهی‌های جاری در پایان سال؛

BVOTA^{۳۰}: ارزش دفتری کل دارایی‌ها در پایان سال.

متغیر مستقل

متغیر مستقل پژوهش حاضر استقلال کمیته حسابرسی است. بر اساس بند یک ماده یک منشور کمیته حسابرسی سازمان بورس و اوراق بهادار سال (۱۳۹۱)، عضوی است که فاقد هرگونه رابطه یا منافع مستقیم یا غیرمستقیم که بر تصمیم‌گیری مستقل وی اثرگذار باشد، موجب جانب‌داری وی از منافع فرد یا گروه خاصی از سهامداران یا سایر ذینفعان شود و یا سبب عدم رعایت منافع یکسان سهامداران گردد (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۶). استقلال کمیته

²⁵ Shahin

²⁶ Market Value of all Common Stocks

²⁷ Book Values of the Long Debts

²⁸ Book Values of the Current Assets

²⁹ Book Values of the Current Debts

³⁰ Book Values of the Total Assets

حسابرسی یک متغیر مجازی است به صورتی که اگر نسبت اعضای مستقل در کمیته حسابرسی به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی شرکت I در دوره t بیش از ۵۰٪ باشد، به آن عدد یک تعلق می‌گیرد و در غیر این صورت عدد صفر برای آن منظور می‌شود (آپوهامی و تاشاگر، ۲۰۱۷).

متغیر تعدیل کننده

متغیر تعدیل کننده در پژوهش حاضر تمرکز مالکیت است. تمرکز مالکیت، چگونگی توزیع سهام بین سهامداران یک شرکت را نشان می‌دهد. در واقع هر چه تعداد سهامداران کمتر باشد، مالکیت متمرکزتر خواهد بود (جهانگیری گلشوی و بدیعی، ۱۳۹۵). تمرکز مالکیت از طریق میزان درصد سهام متعلق به سهام دار عمده بیش از ۵ درصد شرکت I در دوره t سنجیده می‌شود (جاوید و همکاران، ۲۰۲۱).

متغیرهای کنترلی

با توجه به مبانی نظری و پژوهش‌های انجام شده داخلی و خارجی عوامل زیادی هستند که بر عملکرد شرکت‌ها اثر می‌گذارند (سعدی و همکاران، ۱۳۹۸؛ سلیمانی، ۱۳۹۸؛ علی همکاران، ۲۰۲۱؛ هان و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، به دلیل کم کردن انحراف نتایج پژوهش، تعدادی از این عوامل که اثر بیشتری بر نوآوری شرکت‌ها دارند به‌عنوان متغیرهای کنترلی پژوهش در نظر گرفته شده است، که عبارتند از:

اهرم مالی (LEV): برای محاسبه اهرم مالی از نسبت ارزش دفتری مجموع بدهی‌ها به ارزش دفتری مجموع دارایی‌ها شرکت I در پایان دوره زمانی t استفاده می‌شود.

اندازه شرکت (Size): برای محاسبه متغیر اندازه شرکت از معیارهایی نظیر لگاریتم مجموع دارایی‌ها شرکت I در پایان دوره زمانی t استفاده می‌شود.

بازده دارایی‌ها (ROA): برای محاسبه متغیر بازده دارایی‌ها از سود قبل از مالیات و هزینه بهره (سود خالص عملیاتی) به میانگین مجموع دارایی‌ها شرکت I در پایان دوره زمانی t استفاده می‌شود.

الگو پژوهش

$$FP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AUDIND_{i,t} + \beta_2 OwnCon_{i,t} + \beta_3 AUDIND_{i,t} \times OwnCon_{i,t} + \beta_4 LEV_{i,t} + \beta_5 Size_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش

قبل از اینکه به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته شود، در جدول (۲) شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش به صورت خلاصه مورد بررسی قرار می‌گیرد:

جدول (۲): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیرها	نماد	میانگین	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
عملکرد شرکت	FP	۱/۵۱۲	۱/۳۳۵	۰/۶۴۴	۰/۵۸۶	۶/۵۲۷
استقلال کمیته حسابرسی	AUDIND	۰/۷۰۵	۰/۶۶۶	۰/۴۳۶	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰
تمرکز مالکیت	OwnCon	۰/۳۶۲	۰/۳۵۷	۰/۱۶۸	۰/۰۰۰	۰/۹۲۹

۲/۰۷۸	۰/۰۱۳	۰/۲۲۱	۰/۵۶۴	۰/۵۶۲	LEV	اهرم مالی
۲۰/۷۶۹	۱۰/۳۵۲	۱/۵۴۸	۱۴/۴۶۸	۱۴/۶۶۵	Size	اندازه شرکت
۰/۸۳۰	-۰/۴۰۴	۰/۱۵۵	۰/۱۱۴	۰/۱۴۲	ROA	بازده دارایی‌ها

برآورد مدل و آزمون فرضیه

در پژوهش حاضر، جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه مورد نظر از داده‌های ترکیبی استفاده نموده و به دلیل تعیین مدل مناسب از بین مدل ترکیبی و تلفیقی جهت برآورد رگرسیون خطی چند متغیره، از آزمون F لیمر استفاده شد که فرض صفر آن بیانگر مناسب بودن مدل تلفیقی است. اگر احتمال آماره F آزمون فوق بیش از ۰/۰۵ باشد، از مدل تلفیقی استفاده خواهد شد و نیازی به انجام آزمون هاسمن نیست؛ ولی اگر مدل ترکیبی مناسب باشد، باید مدل اثرات ثابت در برابر مدل اثرات تصادفی آزمون شود تا مدل مناسب‌تری برای برآورد تعیین شود که این کار با آزمون هاسمن صورت می‌گیرد. نتایج آزمون F لیمر در نگاره (۲) نشان‌دهنده این است که سطح معنی‌داری آماره F بیشتر از ۰/۰۵ است، پس برای آزمون فرضیه پژوهش، استفاده از مدل تلفیقی مناسب‌تر است. علاوه بر آزمون F لیمر برای تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره نیاز است مفروضاتی نیز اعمال شود، که از جمله آن‌ها می‌توان به شامل همسانی واریانس، خود همبستگی و آزمون هم خطی، آزمون دوربین-واتسون و نرمال بودن توزیع باقی‌مانده‌ها اشاره کرد. برای اطمینان از همسانی واریانس از آزمون بروش-پاگان-گادفری استفاده می‌شود؛ همان‌گونه که مشاهده می‌شود مقدار احتمال آماره F برای مدل‌ها بیش‌تر از ۵ درصد می‌باشد که نشان می‌دهد فرض همسانی واریانس جملات خطا برای این مدل برقرار است. اما مقدار احتمال آماره F برای مدل‌های فرعی فرضیه دوم کوچک‌تر از ۵ درصد می‌باشد، بر همین اساس فرض صفر این آزمون مبنی بر همسانی واریانس قابل پذیرش نمی‌باشد و برای پیشگیری از دستیابی به نتایج کاذب رگرسیون از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS³¹) استفاده شده است. آزمون نرمال بودن توزیع باقی‌مانده‌های مدل از مفروضه‌های تحلیل رگرسیون است؛ اما در صورتی که توزیع بدون چولگی شدید و تک‌نمایی باشد، توزیع نرمال بودن قابل توجیه است. با توجه به این که تعداد مشاهدات آماری پژوهش حاضر بیش از ۳۰ عدد می‌باشد (تعداد مشاهدات پژوهش حاضر ۵۸۰ سال-شرکت می‌باشد)؛ بنابراین فرض می‌شود داده‌ها به توزیع نرمال نزدیک بوده است (افلاطونی، ۱۳۹۴). همچنین، آزمون دوربین-واتسون استقلال یا عدم استقلال خطای میان مقادیر واقعی و پیش‌بینی شده را مشخص می‌کند، اگر آماره محاسبه شده بین ۱/۵۰ تا ۲/۵۰ قرار گرفته باشد، مدل دارای استقلال بوده و فاقد خودهمبستگی میان مقادیر می‌باشد. در نگاره (۲) نتایج آزمون لیمر و مفروضات مدل نمایش داده می‌شود.

نگاره (۲): آزمون لیمر و مفروضات مدل

فرضیه	آزمون چاو	مدل	آزمون هاسمن	مدل	آزمون همسانی واریانس	دوربین واتسون
	۰/۰۰۰۰	تابلویی	۰/۰۰۳۹	ثابت	۰/۰۰۱۹	عدم همسانی
						۱/۵۱

³¹ Generalized Least Square

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه پژوهش به بررسی تمرکز مالکیت بر رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار می‌پردازد و بررسی می‌کند که آیا رابطه‌ای وجود دارد یا خیر

جدول (۴): خلاصه نتایج آزمون فرضیه

نام متغیرها	ضریب	مقدار آماره t	سطح خطا
مقدار ثابت β_0	۰/۰۷۱	۰/۸۹۲	۰/۰۰۰۰
استقلال کمیته حسابرسی β_1	۰/۰۰۹	۱/۸۰۲	۰/۰۴۱۷
تمرکز مالکیت β_2	۰/۰۱۹	۱/۳۳۴	۰/۰۱۲۳
حاصلضرب تمرکز مالکیت در استقلال کمیته حسابرسی β_3	-۰/۰۲۶	-۲/۲۰۷	۰/۰۲۷۵
اهرم مالی β_4	۰/۰۲۲	۱/۷۲۵	۰/۰۸۴۸
اندازه شرکت β_5	۰/۱۶۲	۲/۱۶۴	۰/۰۳۰۷
بازده دارایی β_6	۰/۰۱۷	۰/۵۲۹	۰/۵۹۶۹
آماره F (Prob.)	۱۹۹/۲۹ (۰/۰۰۰۰)	ضریب تعیین	۰/۵۶۹
آماره دوربین واتسون	۲/۳۰	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۶۶

همان‌گونه که در جدول شماره (۴) قابل مشاهده است، سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر استقلال کمیته حسابرسی کمتر از ۵ درصد (۰/۰۴۱۷) و ضریب برآورد شده در سطح خطای ۵ درصد (۰/۰۰۹) است. از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که استقلال کمیته حسابرسی با عملکرد مالی رابطه مثبت و معناداری دارد. از طرفی دیگر، سطح معناداری محاسبه شده برای متغیر تمرکز مالکیت کمتر از ۵ درصد (۰/۰۱۲۳) است. از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که تمرکز مالکیت بر عملکرد مالی تأثیر معناداری دارد. همچنین، ضریب برآورد شده برای متغیر تمرکز مالکیت شرکت‌ها در سطح خطای ۵ درصد (۰/۰۱۹) است؛ این یافته حاکی از این است که تمرکز مالکیت بر عملکرد مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد. از سوی دیگر، ضریب برآورد شده حاصلضرب تمرکز مالکیت شرکت‌ها در استقلال کمیته حسابرسی به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر معنادار (۰/۰۲۷۵) است که نشان می‌دهد، تمرکز مالکیت شرکت‌ها موجب تعدیل رابطه‌ی استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد مالی می‌شود؛ بنابراین، فرضیه فرعی دوم مشتق شده از فرضیه اصلی سوم در سطح معناداری ۹۵ درصد مورد پذیرش قرار می‌گیرد. از سوی دیگر، از بین تمام متغیرهای توضیحی فقط اندازه شرکت بر عملکرد مالی تأثیر معناداری دارند.

مقدار آماره F مدل و احتمال آن (۱۹۹/۲۹ و ۰/۰۰۰۰) حاکی از معناداری کل مدل می‌باشد. هم‌چنین، مقدار آماره دوربین واتسون بین بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار گرفته که نشان می‌دهد بین جملات خطا خود همبستگی وجود ندارد. افزون بر آن، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده (۰/۵۶۶) نشان می‌دهد که ۵۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی موجود در مدل رگرسیون توضیح داده می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به بررسی تأثیر نقش تعدیل کننده تمرکز مالکیت بر رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. در جهت هدف محوری پژوهش، این سؤال اساسی مطرح شد که آیا کمیته حسابرسی با در نظر گرفتن تمرکز مالکیت تأثیری بر عملکرد شرکت‌ها دارد یا خیر. در این راستا یک فرضیه تدوین گردید. به منظور بررسی فرضیه‌های پژوهش با استفاده از مدل‌های رگرسیونی که در فصل سوم به طور مفصل توضیح داده شد، فرضیه‌های مزبور پژوهش تخمین زده شدند. سپس با استفاده از آزمون‌های t و F معناداری آن رگرسیون‌ها بررسی گردید. از این رو، پس از تأیید مدل تابلویی (اثرات ثابت) و بررسی فرض‌های زیربنایی رگرسیون، مدل رگرسیونی مورد نظر برآورد شد. معنادار بودن کل مدل در هر دو فرضیه مذکور با استفاده از مقدار احتمال آمار فیشر مورد تأیید قرار گرفت. نتایج نشان داد که تمرکز مالکیت شرکت‌ها موجب تعدیل رابطه‌ی استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد مالی می‌شود؛ بنابراین، فرضیه پژوهش مورد پذیرش قرار می‌گیرد. درباره نتایج می‌توان چنین استدلال کرد که، شرکت‌هایی با تمرکز مالکیت بالا به طور مثبت با مشکلات نمایندگی مرتبط هستند و این موضوع را می‌توان با کمک یک کمیته حسابرسی مستقل و ماهر نیز حل کرد. علاوه بر این، تئوری قدرت مدیریتی و تئوری سازمانی و مدیریتی نشان می‌دهد که تمرکز مالکیت برای عملکرد قوی و عملکرد یک کمیته حسابرسی ضروری است (شیخ، ۲۰۱۹). پس این نتایج با نتایج پژوهش جاوید و همکاران (۲۰۲۱) مطابقت دارد. شایان ذکر است تاکنون در زمینه تأثیر تمرکز مالکیت بر رابطه بین استقلال کمیته حسابرسی و عملکرد مالی پژوهشی در داخل ایران صورت نگرفته است، بنابراین بیش از این امکان مقایسه نتایج پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌ها وجود ندارد.

در نهایت با توجه به اینکه تاکنون پژوهشی در این باره انجام نگرفته است بیش از این امکان مقایسه با سایر پژوهش‌ها وجود ندارد. از طرفی دیگر در این پژوهش برخی محدودیت‌ها وجود داشته است. با توجه به محدود بودن جامعه آماری به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و این که سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند ماه است، تعمیم نتایج به سایر شرکت‌ها باید با احتیاط انجام شود.

منابع

- اباذری انگرابی، ف. و پاک مرام، ع. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین چرخه تبدیل نقد و عملکرد شرکت، چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۴۸(۳)، ۸۲-۹۷.
- اسدی، غ.، تجویدی، ا.، اسماعیل پور، س. (۱۴۰۰). بررسی رابطه وضعیت مالی و ویژگی های صنعت با سرعت تعدیل ساختار سرمایه. دانش سرمایه گذاری، ۱۰(۳۷)، ۱-۲۱.
- حجازی، ر. و اسکویی، م. (۱۳۸۶). مروری بر مفاهیم و ادبیات ارزش افزوده نقدی، نشریه دانش و پژوهش حسابداری، ۱۱(۳)، ۷۳-۲۹.
- رسانیان، ا. و اصغری، ج. (۱۳۸۶). بررسی رابطه بین معیارهای حسابداری ارزیابی عملکرد و ارزش افزوده اقتصادی (مورد مطالعه: بورس اوراق بهادار تهران). نامه اقتصادی، ۳(۱)، ۶۱-۱.
- محمودی، م. (۱۳۹۰). سنجش متغیرهای مالی ارزیابی عملکرد شرکت های بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از الگوریتم TOPSIS و تکنیک DEA (مورد مطالعه: بورس اوراق بهادار تهران). مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۷(۳)، ۱۲۱-۱۴۳.
- نادری، م؛ و بهشتی، س.ر. (۱۴۰۰). بررسی رابطه ی بین تعهد حرفه ای مسئولیت پذیری اجتماعی با عملکرد مالی شرکت ها، جهان نوین، ۱۵(۱)، ۴۹-۵۹.
- ناظمی، ح.ر. و عبدلی، م.ر. (۱۳۹۸). رابطه بازده با سود و جریانات نقدی قبل و بعد از تجدید ارائه صورت های مالی. پژوهش های حسابداری مالی و مدیریت، ۱۱(۴۱)، ۶۹-۹۲.
- همتی، ح.، کاظمی، ح.، و رستمی، ز. (۱۳۹۲). تأثیر ساز و کارهای نظام راهبری شرکتی بر عملکرد مالی و شفافیت اطلاعاتی. پژوهش های کاربردی در گزارشگر مالی، ۲(۲)، صص ۱۲۳-۱۴۸.
- یاری داریونی، ف.؛ برزگری خانقاه، ج.، و ناظمی اردکانی، م. (۱۳۹۴). شاخصه های اندازه گیری قدرت مدیرعامل در چارچوب حاکمیت شرکتی، نخستین همایش بین المللی حسابداری، اقتصاد و بانکداری، تهران، مرکز همایش های توسعه ایران یحیی زاده فرد؛ م، شمس، ش و پاکدین امیری، م (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر فرصت های رشد در ارزش گذاری جریان نقدی آزاد، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۰، شماره ۱، صص ۱۱۳-۱۳۲.
- Abdullah, A. & Abdullah, B, (2019). Factors influencing Islamic banks' capital structure in developing economies, *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, <https://doi.org/10.1108/JIABR-02-2014-0008>.
- Berle, A.; Means, G.C. (1932.). *The Modern Corporation and Private Property*; Transaction Publishers: Piscatawa, NJ, USA,
- Bedard, J., Chtourou, S. M. & Courteau, L, (2004). The Effect of Audit Committee Expertise, Independence, and Activity on Aggressive Earnings Management. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23 (2), 13-35.
- Beasley, M. S. & Salterio, S, (2001). The Relationship between Board Characteristics and Voluntary Improvements in Audit Committee Composition and Experience, *Contemporary Accounting Research*, 18 (4), 539-570.
- Chen, Y.; Gul, F.A.; Veeraraghavan, M.; Zolotoy, L. (2015), Executive equity risk-taking incentives and audit pricing. *Account. Rev.* 90, 2205-2234
- Chan, K.C.; Li, J. (2008). Audit committee and firm value: Evidence on outside top executives as expert-independent directors. *Corp. Gov. Int. Rev.* 2008, 16, 16-31.
- Javeed, S.A.; Ong, T.S.; Latief, R.; Muhamad, H.; Soh, W.N. (2021). Conceptualizing the Moderating Role of CEO Power and Ownership Concentration in the Relationship between Audit Committee and Firm Performance: Empirical Evidence from Pakistan. *Sustainability*, 13, 6329.

Lin, J.W.; Hwang, M.I. (2010). Audit quality, corporate governance, and earnings management: A meta-analysis. *Int. J. Audit.*, 14, 57–77.

Li, C., Pan, L., Chen, M. (2021). The Overseas Experience of Audit Committee and Audit Fees: Empirical Evidence from China, *Complexity*, Hindawi, 1-16

Namakavarani, Omid Mehri, Abbas Ali Daryaei, Davood Askarany, and Saeed Askary. (2021). Audit Committee Characteristics and Quality of Financial Information: The Role of the Internal Information Environment and Political Connections. *Journal of Risk and Financial Management* 14: 273.

Ozge, (2018). CEO ability and corporate opacity, *Global Finance Journal*, Elsevier., 35(C), 72-8

Ramli, N., Latanb, H., & Solovida., G. (2019). Determinants of capital structure and firm financial performance—A PLS-SEM approach: Evidence from Malaysia and Indonesia. *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 71(3). 148-160.

Ramzan, M., Amin, M., & Abbas, M. (2021). How does corporate social responsibility affect financial performance, financial stability, and financial inclusion in the banking sector? Evidence from Pakistan, *Research in International Business and Finance*, 49(7), 1274 – 1303

Setia-Atmaja, L.Y. (2009). Governance mechanisms and firm value: The impact of ownership concentration and dividends. *Corp. Gov. Int. Rev.*, 17, 694–709.

Sah, R.; Stiglitz, J. (1984), *The Architecture of Economic Systems: Hierarchies and Polyarchies*. *Am. Econ. Rev.* 76, 716–727.

Sharma, V. D. & Iselin, E. R, (2012). The Association between Audit Committee Multiple-Directorships, Tenure, and Financial Misstatements, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 31(3), 149–75.

Sultana, N. & Van der Zahn, J.-L. W. M, (2013). Earnings Conservatism and Audit Committee Financial Expertise, *Accounting & Finance*, doi: 10.1111/acfi.12042.

Tang, J. (2017). CEO duality and firm performance: The moderating roles of other executives and blockholding outside directors. *Eur. Manag. J.*, 35, 362–372.

Tian, G.Y.; Twite, G. (2011). Corporate governance, external market discipline and firm productivity. *J. Corp. Financ.*, 17, 403–417.

Wiseman, R.M.; Cuevas-Rodríguez, G.; Gomez-Mejia, L.R. (2011), Towards a social theory of agency. *J. Manag. Stud.* 49, 202–222

Investigating the moderating role of ownership concentration on the relationship between audit committee size and financial performance of companies listed on the Tehran Stock Exchange

Mohammad behame*¹| Zahra Tahmoursi²| Hasan Zare³

Abstract

As an important part of the corporate governance system, the audit committee can improve the financial reporting process and the company's performance. The main purpose of the current research is to investigate the moderating role of ownership concentration on the relationship between the size of the audit committee and the performance of companies listed on the Tehran Stock Exchange. The current research is applied with a post-event approach and its design is quasi-experimental. In this research, the number of 118 companies admitted to the stock exchange in the period of 2011-2017 has been examined. Also, research hypotheses have been tested using the combined data model. The results of the research hypotheses test showed that the independence of the audit committee and the company's performance have a positive relationship with the moderating effect of ownership concentration.

Keywords: Ownership Concentration, Audit Committee, Financial Performance.

¹ Corresponding author: Accounting student of Azad University, Firozabad branch, Iran / mohammadbahma1370@gmail.com

² Assistant professor and faculty member of Beyza Azad University, Fars, Iran

³ Accounting student of Azad University, Firozabad branch, Iran.